



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exhortationes|| Ad|| Religiosos

Dirckinck, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1704

De spiritu & virtute S. Bernardi Doctoris Melliflui, S. Ordinis Cisterciensis Propagatoris celeberrimi, cum ape collati. Thema. Brevis in volatilibus est apis, & initiam dulcoris habet fructus ejus. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51834)

EXHORTATIO
DE SPIRITU ET VIRTUTE
S. BERNARDI,

Doctoris melliflui, S. Ordinis Cisterciensis Propagatoris celeberrimi, cum ape collati.

T H E M A.

Brevis in volatilibus est apis, & initium dulcoris habet fructus ejus. Eccli. 11. 7.



Admirabimini, fortasse, Charissimi, quod S. Bernardum, tantum Ecclesie Doctorem, cum Angelis & Archangelis, cum Cherubinis & Seraphinis merito comparandum, cum apicula, animalculo tam exili & vili componere auleamus: verum, cessabit, ut remur, admiratio, tibi utriusque analogias & similitudines nonnihil expenderimus. Accedit, ex mente sanctorum Patrum apem vel ipsius Christi, B. Virginis, nec non precipuorum Sanctorum symbolum exhibere. Nam 1. Apis symbolum est Christi Domini infantis, qui mellificat in animabus sanctis, & floribus inter lilia

pascitur: vitis in pannis, dulcis in paleis; suavis in praesepe, suavissimus in caelo: veniens in mundum dedit mel clementiae; sed rediens ad iudicium, exferet aculeum iustitiae. 2. Apis symbolum est Beatissimae Virginis Mariae, quae brevis est, seu humilis inter Reginas, Dominas, ceteraque feminas; & mel, id est, Christum mundi delicias, peperit, butyro & melle refectum. 3. Apis symbolum est, magni Praecursoris & Baptista Domini, S. Joannis, qui melle sylvestri victitavit, populum caelestis doctrinae melle pavit, & corda Pharisaeorum ac Judaeorum aculeo penitentiae confixit. 4. Apis symbolum est S. Ambrosii, in cuius infantis ore apes infederunt, melleamque ejus eloquentiam portenderunt. 5. Apis symbolum est S. Augustini, cui scribens Severus Sulpitius

Cc 3

Sulpitius

Sulpitius eum apem nuncupat: *O verè, ait, artificiosa apis. Dei construens favos, divini nectaris plenus, manantes misericordiam & veritatem, per quos discurrens deliciatur anima mea.* Inter Epist. S. August. 37. 6. Symbolum est S. Cæciliæ V. & M. de qua canit Ecclesia: *Cæcilia tibi Domine, quasi apis argumentosa, id est, operosa, sedula, industria, deservit.* Quidni igitur & nos S. Bernardum, Doctorem mellifluum, cum ape melliflua, conferamus? Cujus analogias, convenientias & similitudines, ad ejus honorem, exponere nunc aggredimur.

I.
S. Bernardus
apis
parva.

I. Apis parva est, & in speciem velle animalculum. *Brevis in volatibus est apis,* ait Siracides. l. c. Quàm in oculis suis parvus & brevis vitus est S. Bernardus: qui ut in ejus vita legimus, (& ob virtutum multitudinem singulas paucis perstringimus) totus in nihili sui abyssu absorptus semper delituit; verissimâ sui cognitione, summè sibi semper viluit; non humilis (ut loqui ipse amabat) sed vilis videri & haberi voluit; nullis hominum encomiis aut plausibus inflari se sivit: Abbatialem dignitatem, ut effugeret, nihil non egit, donec obedientiâ coactus tandem admisit; per amplios Episcopatus sæpe numero oblatos invictâ constantiâ semper recusavit, illis indignum se judicans.

Imitamini, Charissimi, & amate parvitatem: nam sanctitatis fundamentum est humilitas: Mater & alitrix & radix & fulcimentum omnium virtutum est humilitas. *Nulla splendidior gemma, quàm humilitas, quasi amittitur,*

virtutum aggregatio, non nisi ruina est. S. Bernard. in Epist.

II. Apis sedula est industria, operosa, nunquam otiosa. Apum sedulitatem ac solertiam refert Plinius L. 11. c. 5. Apes primùm favos construunt, ceram fingunt, cellulas tanquam domos, fabricant, sobolem educant, mel & ceram ex floribus, melligenam ex arborum lacrymis colligunt, alveare illinunt; operas inter se dividunt: alie struunt, alie poliunt, alie suggerunt, alie cibum distribuunt, ex eo quod alatum est. Alie, canit Virgilius L. 4. Georg. *Purissima mella, stipant & liquida distendunt nectare cellas: Ferret opus, redolentque thymo, fragrantia mella.* O quam fervebat opus apis nostræ argumentosa, Melliflui Bernardi! Nunc Domos seu Monasteria construebat: nunc orationis & contemplationis mel colligebat; nunc melleos sermones, melleas Epistolae, melleos libros contexebat, poliebat, elaborabat, eaque tanquam alvearia & cellulas, melle replebat, &c. Verbo semper apis argumentosa, sedula, industria, operosa, nunquam otiosa.

Imitamini, Dilectissimi, estote seduli, industii, semper occupati, nunquam otio dediti, ne dicatis, *donec pertransierit hora,* fallamus tempus, quod ad agenda penitentiam, ad promerendam gratiam, ut loquitur S. Bernardus, atque ad obtinendam veniam, Benignitas Conditoris indulsit. Rectè Abbas ille in visis Patrum: *Sicut apis ubique mel operatur, sic Monachus ubique bonum operatur.* Et alius Abbas L. 7. c. 32. *Sicut apis, quocunque vadit, mel operatur, ita & Monachus.*

nachus quocumque pergit, si propter opus Dei pertexerit, dulcedinem bonorum operum potest afferre.

III. Apis est *alata*; & inter volatilia numerata: *Brevis in volatilibus apis*; alis suis, ad flores delibandos, & mel colligendum circumvolitans. O quoties Sanctus Bernardus, apis mystica, contemplationis alis, se libravit in altum! Quoties ad flores Paradisi delibandos mentem levavit? Nunc ad Christum Dominum campi florem amenissimum, os applicans, & mel ejus mirificum charitatis degustans: nunc ad Beatissimam Virginem Deiparam, tanquam ad odoriferum liliolum, cujus summo tenebatur amore, provolans, ejusque humilitatem & puritatem delibans: nunc ad Martyrum rosas se conferens, & patientiae succum extrahens. In quorum contemplatione ita desigebatur, ut velut a sensibus abstractus, incredibilis suavitatis dulcedine illectus, nihil corporeis sensibus percipere videretur: & aliquando, toto die lacum lemanum obsequitans, eum se vidisse non meminisset. *In vita.*

Volemus & nos, meditationis penis, ad flores Sanctorum, ad rosas Martyrum, ad virginitatis lilia, ad violas humilitatis, & praecipue ad Christum Dominum, campi florem, omnibus patientem; fugamisque ex eo mel charitatis, sic erit nobis. *In ore mel mirificum, in aure dulce canticum, in corde nostrarum caelium.*

IV. Apis est *melliflua*: mel habet in ore. *Mel*, ait Plinius L. 11. c. 12. *sive*

caeli est sudor, sive quaedam siderum saliva, sive purgantis se aëris succus, purus & liquidus, magnam caelestis naturae voluptatem affert. S. Bernardus apis verè melliflua fuit: quàm mellea instituit colloquia? Quanta erga subditos benignitate? quanta erga omnes comitate? Quanta dulcedo in praedicatione? Quanta amenitas in conversatione? Quam lactea crena, & mellea vena in calamo & sermone, in epistolis & libris, in monitis & documentis? Verè *mel & lac sub lingua ejus.* Cant. 4. 11.

Utinam & sub lingua nostra, semper esset lac suavitatis & mel dulcedinis! Utinam lex elementarum in lingua nostra foret, in omni colloquio & conversatione, in omni praedicatione & sermone!

V. Apis est *aggregabilis*, in grege similis aliis degit, nihil singulare & eximium desiderat: pariter aggregatae suaviter cantant; cibum omnibus communem sumunt, neque enim separatim vescuntur, ne inaequalitas operis & cibi & temporis fiat: pariter laborant, pariter quiescunt: una alias triplici bombo excitat, & simili signum quietis innotat, ideoque pax inter eas praecipua.

Ut Plinius, Aelianus, Aldrovandus, & Thomas Cantimpratanus in Apiario suo commemorat. Quam aggregabilem apiculam Divus Bernardus egerit, tota ejus vita loquitur: quando enim vir sibi & sensui mortuus, eximium quid in vitam & amicum, in occupatione & habitatione petiit? Quando quidquam non omnibus commune admisit? Quamvis esset infirmus: (ait vita) tamen adduci non potuit; ut

V.
Apis Socialis.

ut recreationis quidpiam admitteret: Tirocinium egressus & veteranis accersus, sibi quòque Tironum labores accumulabat, asserens alios tanquam perfectos, sibi nonnihil posse indulgere; se verò tanquam imperfectum minime: quare difficiliora, humiliora & viliora quavis animo libenti amplectebatur.

Emulemur Charissimi, hanc apiculam mysticam, communitati nos semper accommodando, singularia penitus refugiendo. *Vive*, suadebat S. Doctor, *ordinabiliter, sociabiliter, humiliter: ordinabiliter tibi, sociabiliter proximo, humiliter Deo.*

VI.
Apis ca-
sta.

VI. Apis casta est, Virgo est, & casta manens prolem parit numerosam. *Apis est animal mundissimum*, inquit Aristoteles L. 9. Histor. animal. c. 4. *Digna est virginitas, qua apibus comparatur*, ait S. Ambrosius L. 1. de Virginitate. *Sit laboriosa, sit pudica, sit continens, rore pascitur apis, nescit concubitus, mella componit.* Quàm casta, quàm pura, quàm virginea fuit apicula, castissimus Bernardus? qui virginitatem, totà vità illæsam servavit, & illibatam: illique tuendæ oculorum exactissimam custodiam, corporis afflictationem asperissimam, victus tenuitatem, lecti duritiem aliàque opportuna media constanter adhibuit: ac tentatione aliqua pulsatus; brumâ sæviente in stagnum glaciale sese immerit, in eoque tamdiu duravit, donec ipsum calorem naturalem propè extingueret; quo ausu generoso concupiscentiæ carnalis habenas sic meruit; ut omnis ille fomes

in membris nostris regnans, penitus aboleretur. (*vita*) Casta igitur fuit hæc apicula; & tamen quàm simul fecunda & fertilis? Qui fratres suos omnes & alios, sanguine junctos aut familiares, omnino triginta Deo & Ordini tunc novello peperit? Qui Ordinis sui Monasteria centum & sexaginta ab se fundata, & quidem singula Religiosa refertissima reliquit?

Alloquor quemvis vestrum, Charissimi, verbis S. Ambrosii l. c. *Quam te velim filia (Fili) imitricem esse hujus apiculae; cui cibus flos est, ore soboles legunt, ore componitur. Hanc imitare, partus virginis, factus est laborum, expertis amaritudinis, fertilis suavitatis.*

VII. Apis est subdita, vivit sub Rege, absque eo esse nequit. Apes, inquit Plinius, L. 11. c. 5. rempublicam habent (Monarchicam) miè ordinatam, consilia, Duces, leges, mores. Cum procedit Rex, unà est totum examen circum eaque eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur. Reliquo tempore cum populus in labore est, ipse operatus intus circuit, similis exhortanti, solus immunis. Illi proxima quæque esse cœpit cum evolant, fessum humeris sollevant, validius fatigatum ex toto portant, ubicunque ille confedit, ibi castarum castra sunt: ac denique ducto comprehenso, totum tenetur agmen, amisso dilabatur, migratque ad alios. Esse utique sine Rege non potest. *Hæc Plinius.*

S. Bernardus dum subditus esset, obedientiæ virtutem enixè coluit; in omnibus, etiam arduis, Superiori, ut

Deo, se subiciens; eamque, quam sermo super missus est, de humili obedientia, doctrinam tradit, ipse explevit: *Disce homo obedire, disce palvis obtemperare: Deus se humiliat, & tu te exaltas? Deus se hominibus subdit, & tu dominari gestiens tuo te proponis Authori?* Hæc tam exactè præstitit; ut etiam ad metendū in agro fruges missus, promptissimè obsecundaret; cumq; laboris vires superaret, robur singulare, Deum enixè precatus, obtinuit. *Ribad. in vita.* Abbatiali verò dignitate ornatus, quis verbis exprimat, quanto amore eum subditi velut Patrem dilexerint, omnique honore, ac reverentia profecuti fuerint?

Discamus ab illo obedientiæ speculo obedire; discamus etiam in arduis & gustui ac sensualitati nostræ repugnantibus obtemperare. *Sive enim Deus, sive homo Vicarius Dei, mandatum quodcumque tradiderit, pari profectò obsequendum est curâ; pari reverentiâ deferendum.* S. Bernard. L. de præc. & disc.

VIII. Apis est aculeata. S. Bernardus initio regiminis stimulum & zelum habuit, æquò rigidiorum, omnes corpus extra Cœnobium relinquere, solumque in id spiritum admittere suadens; omnes suo spiritu ac fervore metiens; at à Deo, per Angelum, edoctus; admirandæque suavitatis & comitatis munere donatus & debiles miserabatur, & ingeniis se accommodabat, & suaviter, efficaciterque præcipiebat & exigebat; pungens & ungens. Habuit igitur aculeum, sed melle illitum: quantà enim suavitate docet & instruit; arguit & reprehendit, Eugenium Pontificem Maximum, suum olim discipulum in Libris 4. de consideratione; quantà cha-

ritate corrigit in epistolis suis Henricum Archiepiscopum Senonensem, & alios? quantà discretionem reprehendendi tempus observare scivit; & cum monita non admittentib; subditis, dissimulavit, penâsq; in aliud tēpus opportuni distulit?

Sequamur & in hoc Doctorem mellifluum; & si quos nacti subditos, aut discipulos fuerimus correctione indigentes, aculeū habeamus, sed melle illitu: & veritatē cum lenitate ita tēperemus, ne quid nimis; ut sanemus, nō exasperem.

IX. Apis floribus pascitur, non fordidibus. S. Bernardus cœlestibus pascitur, non terrestribus. ejus delicia, non gula cupidæ, non epulæ erant delicatæ; sed oratio & contemplatio; sed cœlestium deliciarum prælibatio; cum Deo, sanctisque Angelis intima familiaritas & conversatio: ita ut corpori vix tribueret necessaria. Ad esculenta & poculenta, haud aliter ac ad tormenta itabat, & sola cibi portisque memoriâ se penumero satiabatur; multisque jejuniis atque vigiliis & extremis corporis afflictationibus, ventriculum adeo dejecit ac debilitavit; ut vix quidquam alimoniam retinere valeret. *Ribad. in vita.*

Sancti hujus exemplo, nostra conversatio, nostra recreatio sit non in terrenis, sed in cœlestibus; non in esculentis ac poculentis, *Non enim est regnum Dei esca & potus: sed in spiritualibus atque æternis.* Ita hortatur S. Bernardus in medit. c. 9. *Cor dum ab amore cœlestium elongatur, & in amore terrestrium occupatur; cumque elabitur illis, & involvitur istis: vanitas illud decipit, curiositas deducit, cupiditas allicit, voluptas seducit.*

X. Apis cellulam sexangulam constituit, in qua habitat, & mella conficit.

IX.
Apis floribus pascitur.

X.
Apis cellam amatrix.

D d

Si

Si aera faveat, omnes evolant, melle-
amque materiam conquirunt & appor-
tant, aliàs domi remanent, cellulæ suæ
amantes: hyeme præsertim latent, ac
melle vescuntur, quod ætate congreg-
ant. S. Bernardus, quanto amore
cellulam suam complexus est, in qua
velut in cœlo, aut paradiso deliciabatur,
& è qua, instar apis, non egrediebatur,
nisi ad mel colligendum, fructumque
spiritualem faciendum. Dum in ea pre-
ces funderet, aut aliud ageret, ita erat
absorptus, ut solidum annum in cubicu-
lo demoratus, an illud fornice conclu-
sum, an ligneo lacunari laqueatum,
esset, penitus ignoraret: Hic se velut
apiculæ alveari includebat, & *intra
Deum habitavit*; ut loquitur Augustinus,
*sicut intra favum mellis habitat apis, que
ita se ei includit, ut non aliud nisi mel vide-
at, gustet & tangat. Sic ille non aliud nisi
divinam suavitatem, aut in ipso Deo, tan-
quam fonte; aut in creaturis instillatam
gustet.* Talis erat Bernardus

Amemus pariter, cellam, sive came-
ram nostram, nisi lucra animarum, tan-
quem mella, ad evolandum invitent.
Cella amata dulcescit, cella amanti cœ-
lum est; hic, aut studiis, aut orationibus
ac meditationibus sanctis aut actibus
divini amoris, tanquam melli dulcissi-
mo immergi, gustemus & videamus,
quàm suavis sit Dominus. *Suge suge &
bibe dulcedinis divine suavitatem inenar-
rabilem, immergere & replere, adhære, sume,
& frue,* hortatur S. Augustinus.

XI.
Apis fu-
mum ex-
ola

XI. Apis fugit fumum, factorem &
strepitum. S. Bernardus omni studio fu-
git fumum superbix & inanis gloriæ,
dum enim hæc aliquando pro

dicentis animum pulsaret: illico repe-
lit, asserens: *Nec propter te capi nec propter
te desinam.* Fugit factorem luxuriæ, &
deterioris exempli, omnibus præluens
velut castimonix & omnium virtutum
speculum. Fugit quantum licuit, munda-
di strepitum; uni Deo inhaerens, solitu-
dine gaudens, solitudinem sibi ipsi effi-
ciens, & secum solitudinem circumfe-
rens, ubique solus erat. Dicere solitus,
*omnem sacrarum literarum scientiam, in
sylvis & agris meditando, precandoque se
accepisse, nullòsq; alios magistros habuisse,
nisi quercus & fagos.* Ribad. in vita.

Emulemur Dilectissimi tanti viri
exemplum, fugiendo omnem vanæ lu-
dis fumum, animæ oculos excœcantes,
declinando non tantum pravi, verum
etiam minus boni, & imperfecti exem-
pli mephytım: vitando mundi strepi-
tum, mundanorum hominum nego-
tiorumque sæcularium tumultum; na-
apiculæ argumentosa evademus.

XII. Apis denique est calida, natu-
rali quodam calore prædita. Mellifera
apis nostra Bernardus, quanto Dei
amore exarsit? statim namque a tyro-
cinio vitæ melioris, fervorem, Deique
amorem eximium prætulit, ut non jam
in schola amoris & perfectionis tiro;
sed perfectus, multisque probatus expe-
rimentis videretur; atque ut ad majora
indies incrementa virtutum sese exci-
taret, Idem hęc corde volvebat:
imò crebris usurpabat sermonibus:
*Bernarde, Bernarde ad quid venisti? Ribad
in vita.* scilicet ad mundum contemnen-
dum, ad Deum amandum, illique toto
corde serviendum. Quantus in ejus cor-
de ardor charitatis succensus fuerit, dum
alios

alios docet, assatim ostendit, in Libro de diligendo Deo. *Causa*, inquit, *diligendi Deum. Deus est, modus sine modo diligere.* hujus verò rationem reddit: quia nimirum dilectio in Deum, tendit in infinitum, tendit in immensum Deum: quisnam quæso igitur debet esse finis, & modus nostri amoris?

O si tantam Bernardi amoris magistri & exemplaris dilectionem æmulari liceret? O si cum illo, identidem nobis oggereremus: *Ad quid venisti? Nisi ad amandum & serviendum Deo O. M.?* O si cum tanto amatore ut ipse docet, tres amandi differentias assequeremur: amando castè, sanctè, ardentè? O si, ut instruit, ipse assuetuoso circumspècto, dulci, forti, & prudenti Dominum Deum nostrum amore complecteremur? Quàm non tepidæ, sed calidæ & melle calido amoris refertæ essemus apiculæ?

Quæ cum ita sint, exemplo mellisui Doctoris, S. Bernardi, studeamus esse apes, animi demissione parvæ, diligen-

tia ac studio operosæ, alis meditationis & contemplationis instructæ, mellifluz ac melle affectionis, & sermonis plenæ, non singulares, sed communitati nos accommodantes. Virgines & castæ, obediens & subdita, aculeo, sed melle illito armata, floribus rerum spiritualium, non terrenarum sordibus pasta, in cellulis abscondita, & melli bonorum operum ac studiorum colligendo ac conficiendo intentæ, fumum manis gloriolæ, foetorem vitæ imperfectæ, & strepitum mundanum exorsæ, ac denique amoris divini calore succensæ: tales si fuerimus, cum S. Bernardo mel gratiarum, mel bonorum operum, mel virtutum, mel præmiorum celestium, in magna copia acquiramus, ac denique in alvearia divina transferemur, ubi in melleo, nectareoque divinitatis fonte in omnem æternitatem immergemur, saturabimur ac deliciabimur.



Dd 2

EXHOR-